

Wyrok z dnia 2 lutego 2000 r.

II UKN 360/99

Rozszerzenie uprawnień komisji rewizyjnej nie może dotyczyć uprawnienia do reprezentacji spółki przy zawieraniu umów o pracę z członkami zarządu (art. 214 KH). Umowa o pracę zawarta przez komisję rewizyjną z członkiem zarządu jest z mocy art. 58 KC nieważna.

Przewodniczący SSN Beata Gudowska, Sędziowie SN: Krystyna Bednarczyk, Teresa Romer (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 2 lutego 2000 r. sprawy z wniosku Tadeusza F. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w P. o podleganie ubezpieczeniu społecznemu pracowników, na skutek kasacji wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 30 kwietnia 1999 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e n i e

Zakład Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w P. w decyzji z dnia 29 kwietnia 1998 r. stwierdził, że Tadeusz F. nie podlega pracowniczemu ubezpieczeniu społecznemu od dnia 1 kwietnia 1998 r. – gdyż umowa o pracę zawarta w dniu 1 sierpnia 1991 r. pomiędzy Tadeuszem F., członkiem zarządu Spółki PP-U „I.-R.”, a tą Spółką, reprezentowaną przez przewodniczącego komisji rewizyjnej jest nieważna z mocy prawa, jako sprzeczna z art. 203 KH. Tadeusz F. wniósł o zmianę tej decyzji.

Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Przemyślu zmienił decyzję ZUS w ten sposób, że ustalił, iż wnioskodawca nadal podlega pracowniczemu ubezpieczeniu społecznemu. Wyrok swój oparł na następujących ustaleniach faktycznych. W dniu 2 października 1990 r. szesnastu wspólników, a wśród nich wnioskodawca, zawarło umowę spółki z ograniczoną odpowiedzialnością pod firmą PP-U „I.-R.” spółka z o.o. W akcie tym postanowiono, że władzami Spółki będą: zgromadzenie wspólników, komisja rewizyjna oraz zarząd. Nadto funkcję prezesa

zarządu powierzono Tadeuszowi F. W dniu 1 sierpnia 1991 r. wnioskodawca zawarł z opisywaną Spółką umowę o pracę. Przy zawieraniu umowy Spółkę reprezentował przewodniczący komisji rewizyjnej. Zgodnie z umową Tadeusz F. został zatrudniony na czas nie określony w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku prezesa zarządu. Uchwałą zgromadzenia wspólników z dnia 6 sierpnia 1991 r. wprowadzono w życie regulamin komisji rewizyjnej Spółki, który określa kompetencje tej komisji i stanowi między innymi, że do tych kompetencji należy zawieranie umów o pracę z członkami zarządu. Z powyższych ustaleń Sąd Wojewódzki w oparciu o art. 195, 197, 203 oraz 214 § 3 KH wywiódł, że skoro w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością, zrzeszającej poniżej 50 członków powołanie rady nadzorczej lub komisji rewizyjnej jest fakultatywne, a w danym przypadku wspólnicy dokonali wyboru, powołując tylko komisję rewizyjną, to przejęła ona uprawnienia rady nadzorczej do zawierania umów o pracę z członkami zarządu. A skoro tak, to umowa zawarta z wnioskodawcą przez przedstawiciela komisji rewizyjnej, w osobie przewodniczącego, jest umową ważną – zwłaszcza, że regulamin komisji rewizyjnej jednoznacznie upoważnia tę komisję do zawierania takich umów.

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie po rozpoznaniu apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych zmienił wyrok Sądu Wojewódzkiego i odwołanie oddalił. Stan faktyczny, ustalony przez Sąd pierwszej instancji, ocenił jako niesporny, nie zgodził się jednak z dokonaną przez Sąd Wojewódzki wykładnią istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy przepisów Kodeksu handlowego. Sąd zważył, że przepis art. 203 KH zawiera wyraźne określenie sposobu reprezentacji spółki przy czynnościach prawnych między spółką a członkami zarządu, ma on charakter iuris cogentis i naruszenie go powoduje nieważność czynności prawnej stosownie do art. 58 KC. Z art. 203 KH wynika, że w umowach między spółką a członkami zarządu, a także w sporach między nimi, spółkę reprezentuje rada nadzorcza lub pełnomocnicy powołani uchwałą wspólników. Od tej zasady przepisy Kodeksu handlowego nie przewidują żadnych wyjątków, co oznacza, że moc art. 203 KH nie może być wyłączona w drodze czynności stron. Niedopuszczalne jest także przeniesienie kompetencji rady na inny organ nadzoru. Sąd zważył ponadto, iż zawarte w regulaminie komisji rewizyjnej upoważnienie do zawierania przez nią umów o pracę z członkami zarządu bynajmniej nie legitymuje przewodniczącego komisji rewizyjnej do zawierania tego typu umów, a fakt, że regulamin komisji rewizyjnej został wprowadzony w życie uchwałą zgromadzenia wspólników z dnia 6 sierpnia 1991 r., podczas gdy przedmiotową umowę zawarto

pięć dni wcześniej, nie pozwala na traktowanie przewodniczącego komisji rewizyjnej nawet jako pełnomocnika w rozumieniu art. 203 KH. A zatem skoro wnioskodawcy nie można uznać za pracownika w rozumieniu art. 2 i 22 KP, to organ rentowy słusznie stwierdził, w oparciu o art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 25 listopada 1986 r. o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 1989 r. Nr 25, poz. 137 ze zm.) w związku z art. 203 KH i art. 58 KC, że Tadeusz F. nie podlega pracowniczemu ubezpieczeniu społecznemu.

W kasacji od wyroku Sądu Apelacyjnego wnioskodawca zarzucił naruszenie przepisów art. 2 i 22 KP w związku z art. 4 ust. 4 ustawy z dnia 25 listopada 1986 r. o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych oraz art. 203 KH i art. 58 KC przez ich zwążającą wykładnię nie uwzględniającą związku tych przepisów z art. 214 § 3 i art. 206 KH. Skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i zasądzenie od niego na rzecz wnioskodawcy kosztów procesu według norm przepisanych, w tym również kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja nie ma uzasadnionych podstaw.

Zgodnie z przepisem art. 206 KH organami nadzoru spółki z ograniczoną odpowiedzialnością jest rada nadzorcza lub komisja rewizyjna. Z wyjątkiem sytuacji przewidzianej w § 2 tego przepisu powołanie ich jest uzależnione od woli stron. Umowa spółki z ograniczoną odpowiedzialnością może ustanowić radę nadzorczą i komisję rewizyjną, albo tylko jeden z tych organów. Zakres kompetencji rady nadzorczej i komisji rewizyjnej jest inny. Rada nadzorcza powoływana jest do wykonywania stałego nadzoru nad działalnością spółki we wszystkich gałęziach jej działalności. Wskazują na to przepisy Oddziału 2, Działu XI, Księgi pierwszej Kodeksu handlowego zatytułowanego „Nadzór”. Ponadto na mocy art. 203 KH (zamieszczonego w Oddziale 1, Działu XI, Księgi pierwszej zatytułowanym „Zarząd”) jest ona umocowana do reprezentacji spółki przy zawieraniu umów między spółką a członkami zarządu. Komisja rewizyjna jest organem kontroli i ma za zadanie badanie rocznych wyników działalności spółki, a nie stałego jej nadzorowania. Zgodnie z art. 214 § 3 KH w spółce, nie mającej rady nadzorczej umowa spółki może rozszerzyć obowiązki komisji rewizyjnej, a nawet poruczyć jej stały nadzór nad działalnością spółki. Stosując

wykładnię językową należy stwierdzić, że z przepisu tego wynika, iż rozszerzenie kompetencji komisji rewizyjnej możliwe jest wyłącznie przez odpowiedni zapis w umowie spółki. Ponieważ zaś w przedmiotowej sprawie do tego nie doszło, gdyż § 23 umowy Spółki w odniesieniu do kompetencji komisji rewizyjnej odsyła jedynie do odpowiednich przepisów Kodeksu handlowego nie może być mowy, o jakimkolwiek rozszerzeniu kompetencji komisji rewizyjnej Spółki PP-U „I.-R.” ponad opisane wyżej uprawnienia kontrolne. Nawet jednak, gdyby umowa spółki zawierała odpowiedni zapis, to wykładnia logiczna i systemowa art. 214 § 3 KH wskazuje na to, że kompetencje komisji rewizyjnej mogą być rozszerzone tylko o te uprawnienia, które przysługiwałyby radzie nadzorczej, gdyby była ona ustanowiona, a ponadto, iż chodzi wyłącznie o te kompetencje, które są związane z nadzorem. Wynika to z powiązania ostatniego fragmentu cytowanej regulacji z systematyką Kodeksu handlowego. Jak bowiem wspomniano wcześniej art. 214 KH został zamieszczony w oddziale Kodeksu handlowego, dotyczącym nadzoru spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Zdaniem Sądu Najwyższego oznacza to, że przewidziana w art. 214 KH możliwość rozszerzenia uprawnień komisji rewizyjnej nie może dotyczyć rozszerzenia o uprawnienie do reprezentacji spółki przy zawieraniu umów pomiędzy spółką a członkami zarządu. A zatem, skoro uprawnienie do zawierania umów pomiędzy spółką a członkami zarządu nie może, zgodnie z prawem, przypadać komisji rewizyjnej, pozostaje do rozważenia, czy w przedmiotowej sprawie umowa z wnioskodawcą została zawarta przez prawidłowo umocowanego pełnomocnika spółki. Art. 203 KH jako podmioty uprawnione do zawierania w imieniu spółki umów z członkami zarządu wskazuje bowiem, obok rady nadzorczej, także pełnomocników, powołanych uchwałą wspólników. W tej kwestii można by ewentualnie rozważać czy wspólnicy, uchwalając w dniu 6 sierpnia 1991 r. regulamin komisji rewizyjnej, zawierający zapis, iż do obowiązków komisji w szczególności należy zawieranie umów z członkami zarządu, nie udzielili takiego pełnomocnictwa w sposób dorozumiany przewodniczącemu komisji rewizyjnej. Rozważania takie byłyby jednak bezprzedmiotowe, jako że regulamin komisji rewizyjnej został wprowadzony pięć dni po dacie zawarcia umowy z wnioskodawcą. Oznacza to, że w dacie zawierania umowy Spółka nie była reprezentowana przez właściwie umocowanego pełnomocnika. Skoro więc Spółka, zawierając z wnioskodawcą umowę reprezentowana była przez inny podmiot niż wskazane w art. 203 KH, to należy przyjąć, że umowa ta, jako sprzeczna z ustawą, jest na mocy art. 58 KC nieważna. Prowadzi to do wniosku, że skarżącego nie można uznać

za pracownika w rozumieniu art. 2 i 22 KP i że organ rentowy słusznie stwierdził, iż nie podlega on pracowniczemu ubezpieczeniu społecznemu.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 393¹² KPC orzekł jak w sentencji.

=====